

APEK

Agencija za pošto in elektronske komunikacije Republike Slovenije

Stegne 7, p. p. 418

1001 Ljubljana

telefon: 01 583 63 00, faks: 01 511 11 01

e-naslov: info.box@apek.si, <http://www.apek.si>

davčna št.: 10482369

Številka: 38241-2/2012/11

Datum: 22.1.2013

Zadeva: Odgovor na mnenja in pripombe zainteresirane javnosti na objavljeno analizo upoštevnega trga 1 »Dostop do javnega telefonskega omrežja na fiksni lokaciji za rezidenčne in poslovne uporabnike (maloprodajni trg)«

Agencija za pošto in elektronske komunikacije Republike Slovenije (v nadaljevanju: agencija), je na podlagi 21. člena Zakona o elektronskih komunikacijah (Ur. l. RS št. 13/07-UPB1, 102/07-ZDRad, 110/09 in 33/11; v nadaljevanju: ZEKom) izdelala analizo upoštevnega trga 1 »Dostop do javnega telefonskega omrežja na fiksni lokaciji za rezidenčne in poslovne uporabnike (maloprodajni trg)«.

Agencija je v predmetni analizi ugotovila, da je operater s pomembno tržno močjo družba Telekom Slovenije d.d., Cigaletova 15, 1000 Ljubljana, za katero je agencija skladno z drugim odstavkom 22. člena ZEKom predlagala naložitev naslednjih obveznosti: obveznost zagotavljanja izbire in predizbire operaterja javno dostopnih telefonskih storitev, obveznost dopustitve operaterskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe, obveznost zagotavljanja enakega obravnavanja, obveznost zagotavljanja preglednosti ter obveznost regulacije maloprodajnih cen, ki vključuje prepoved zaračunavanja prekomernih cen, metodo stroškovne usmeritve cen, prepoved dajanja neupravičene prednosti določenim končnim uporabnikom ter prepoved neutemeljenega združevanja določenih storitev, ob tem pa še obveznost cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva ter obveznost ločitve računovodskih evidenc.

Ker je agencija pri sprejemanju ukrepov na trgu elektronskih komunikacij skladno s 95. členom ZEKom dolžna pridobiti mnenje zainteresirane javnosti, je dne 21.11.2012 javno objavila predmetno analizo na svojih spletnih straneh¹ ter obenem pozvala zainteresirano javnost, da nanjo poda svoje pripombe oziroma morebitne predloge. Agencija je do izteka roka dne 21.12.2012 prejela mnenja in pripombe naslednjih zainteresiranih oseb:

- družbe T-2, d.o.o., Verovškova ulica 64 A, 1000 Ljubljana in
- družbe Telekom Slovenije d.d., Cigaletova 15, 1000 Ljubljana.

Agencija v nadaljevanju skladno s tretjim odstavkom 95. člena ZEKom odgovarja na posamezna mnenja in pripombe vseh navedenih zainteresiranih oseb.

Glede na to, da se večina pripomb nanaša na vključitev IP telefonije na upoštevni trg in na predvideno regulacijo tehnoloških izvedb fiksne telefonije kot je PSTN telefonija, želi agencija že pred tem dodatno osvetliti svoje stališče v zvezi s predlagano regulacijo predmetnega upoštevnega trga.

¹<http://www.apek.si/analiza-upostevnega-trga-1-%C2%BBdostop-do-javnega-telefonskega-omrezja-na-fiksni-lokaciji-za-rezidencne-in-poslovne-uporabnike%C2%AB>, dostop na dan 4.1.2013

Agencija je pri oblikovanju obveznosti na upoštevem trgu 1 »Dostop do javnega telefonskega omrežja na fiksni lokaciji za rezidenčne in poslovne uporabnike (maloprodajni trg)« zasledovala načelo tehnološke nevtralnosti v smislu obravnavanja različnih tehničnih izvedb storitve fiksne telefonije. Trenutno uporablja veliko število (približno 50%) končnih uporabnikov klasičen (PSTN/ISDN) fiksni telefonski priključek, pri čemer pa družba Telekom Slovenije d.d. kot operater s pomembno tržno močjo na tem segmentu trga postopno prehaja iz TDM na omrežjem naslednje generacije (»all IP« omrežje). Zaradi tega bo v prihodnosti prišlo do postopnega prehoda končnih uporabnikov na IP telefonske priključke, pri čemer bodo nekateri uporabniki to storili samovoljno kar nekaj pa bo takih, ki bodo v ta prehod »prisiljeni«. Uporabniki, ki samovoljno migrirajo na IP telefonski priključek to trenutno počnejo v okviru naročanja paketov storitev. Medtem ko bo drugi del končnih uporabnikov, ki bodo k prehodu prisiljeni, še vedno povpraševal le po samostojnem fiksnem (takrat IP) telefonskem priključku. Družba Telekom Slovenije d.d. bo dolžna takim uporabnikom kot izvajalec univerzalne storitve zagotoviti to storitev. Pri tem je družbi Telekom Slovenije d.d. dovoljena uporaba fiksno-mobilnih priključkov kot možna tehnološka rešitev za zagotovitev fiksne telefonskega priključka v primeru, ko je zahteva za tak priključek zaradi oddaljenosti in slabe gostote omrežja stroškovno neupravičena in s tem nerazumna. Takšna rešitev se skladno z navedenim smatra kot fiksni telefonski priključek in zanj veljajo isti pogoji in obveznosti, ki so predlagane v okviru analize predmetnega upoštevnega trga. Pri tem pa uporaba fiksno-mobilne rešitve ni upravičena v primeru že obstoječih fiksnih priključkov. Z namenom zniževanja operativnih stroškov družbe Telekom Slovenije d.d. kot ključnega operaterja na tem segmentu trga, želi agencija s predlagano regulacijo družbi prepustiti svobodo pri odločanju glede tehničnih rešitev pri izvedbi posameznega fiksne telefonskega priključka pri čemer pa bo družba dolžna za vse fiksne telefonske priključke upoštevati predlagane regulatorne obveznosti. Družba Telekom Slovenije d.d. se tako lahko sama odloči katera izvedba posameznega fiksne telefonskega priključka je za družbo najustreznejša in najbolj optimalna, kar bo posledično imelo pozitiven vpliv v obliki zmanjšanja operativnih stroškov. V primeru izključitve IP in ostalih možnih tehničnih rešitev izvedbe fiksne telefonije iz upoštevnega trga bi lahko družba Telekom Slovenije d.d. preselila uporabnike na drugače tehnično izvedene fiksne telefonske priključke in jim tako zaračunala višjo naročnino, ki v tem primeru ne bi bila regulirana.

Pri tem se za IP telefonijo v kontekstu regulacije predmetnega upoštevnega trga smatra upravljana govorna storitev, ki je javno dostopna telefonska storitev preko širokopasovnega dostopa, ki temelji na paketnem prenosu na osnovi IP protokola. Omogoča oddajanje in sprejemanje notranjih in mednarodnih klicev prek števil iz nacionalnega načrta oštevilčenja, prenosljivost števil ter dostop do storitev klica v sili. Skladno s tem in z prej navedenim so na predmetni upoštevni trg vključene naslednje oblike fiksnih telefonskih priključkov: analogni PSTN priključek, ISDN osnovni priključek, IP (upravljani) telefonskih priključek, pri čemer so mišljene vse tehnične izvedbe IP telefonije, ISDN primarni priključek, fiksno-mobilni priključki, ki se uporabljajo za izpolnjevanje obveznosti univerzalne storitve, fiksni telefonski priključki preko storitve izbire in predizbire operaterja (CS/CPS), ter preko veleprodajne storitve zakupa medoperaterskih naročniških priključkov (WLR). Rešitev pri kateri operater zagotovi fiksni telefonski priključek preko širokopasovnega dostopa in priključitev klasičnega (PSTN/ISDN) telefonskega terminala (aparata) s pomočjo IP/TDM vmesnika, ki je lahko ločen ali integriran v modem, se obravnava kot IP telefonski priključek.

Pripombe družbe T-2 d.o.o.:

Zaradi nevarnosti izkrivljanja konkurence na maloprodajnem trgu pozdravljamo cenovno kapico, ki ne temelji na nadaljnem zniževanju cene maloprodajne naročnine. Vendar pa hkrati opozarjamo na delno nekonsistentnost pristopa v primerjavi s cenami bakrene in optične krajevne zanke.

Medtem ko APEK v pričujoči analizi posebej opozarja na naslednji pojav:

»Družba Telekom Slovenije d.d. v primerjavi z drugimi državami v EU predvideva zelo visoke stroške tudi v prihodnosti, ne glede na to, da bo predvidoma število linij za priključke PSTN, ISDN BA in ISDN PA tudi v prihodnje padalo. Na podlagi navedenega agencija sklepa, da družba Telekom Slovenije d.d. ne predvideva večjega zniževanja stroškov v prihodnosti oziroma povečevanja svoje učinkovitosti, medtem ko praksa v državah EU kaže ravno nasprotno. Operaterji v EU drastično znižujejo svoje stroške, poleg tega trendi kažejo, da se operativni stroški glede na število aktivnih linij sorazmerno znižujejo in s tem povečujejo svojo učinkovitost.«

Ker gre v pričujoči analizi za uporabo identičnega omrežja kot za potrebe razvezave krajevne zanke, bi moral APEK to ugotovitev uporabiti tudi pri določanju cen razvezanih krajevnih zank ter povezanih infrastruktur in zahtevati njihovo postopno zniževanje. Ker pa APEK tega ni storil, obstaja še naprej nevarnost premajhne razlike med veleprodajno in maloprodajno ceno ter nevarnost navzkrižnega subvencioniranja Telekomovih maloprodajnih storitev z veleprodajnimi, kar na dolgi rok onemogoča konkurenco in doseganje maksimalnih koristi za končne uporabnike.

Glede na navedbe družbe T-2 d.o.o., ki navaja delno nekonsistentnost pristopa pri obravnavi predmetnega upoštevnega trga, v povezavi s trgom, ki se nanaša na dostop do omrežne infrastrukture, agencija odgovarja, da je obravnavani upoštevni trg edini maloprodajni trg, ki je po Priporočilu o upoštevni trgih² podvržen predhodni (ex ante) regulaciji, medtem ko je upoštevni trg, ki se ukvarja z dostopom do omrežne fizične infrastrukture veleprodajni trg in se ne nanaša na maloprodajne cene, ki jih operater s pomembno tržno močjo lahko zaračunava končnim uporabnikom. Agencija je tako v analizi predmetnega upoštevnega trga predlagala v okviru obveznosti regulacije maloprodajnih storitev prepoved zaračunavanja prekomernih cen in kot najprimernejšo metodo za omejitev maloprodajne cene dostopa do javnega telefonskega omrežja na fiksni lokaciji določila metodo cenovne kapice. Dostop do razvezane krajevne zanke se tako obravnava v ločenem upoštevni trg 4 »Dostop do (fizične) omrežne infrastrukture (vključno s sodostopom ali razvezanim dostopom) na fiksni lokaciji (medoperaterski trg)«, na katerega pa se navedeni stroški ne nanašajo. Agencija bo ponovno preučila cene dostopa do omrežne infrastrukture, ko bo ponovno opravljala analizo upoštevnega trga 4.

² Priporočilo o upoštevni trgih produktov in storitev PRIPOROČILO KOMISIJE z dne 11. februarja 2003 za ustrezne trge proizvodov in storitev v sektorju elektronskih komunikacij, ki so lahko predmet predhodnega urejanja v skladu z Direktivo 2002/21/ES Evropskega parlamenta in Sveta o skupnem ureditvenem okviru za elektronska komunikacijska omrežja in storitve (2003/311/ES)

Pripombe družbe Telekom Slovenije d.d.:

Osnovna pripomba se nanaša na način prikaza stanja in dinamike trga, še posebej s stališča vpliva obveznosti naloženih v okviru drugega kroga analize trgov dostopa do javnega telefonskega omrežja. Glede na dejstvo, da so obveznosti naložene v drugem krogu analize imele za cilj **povečanje konkurenčnosti**, bi morala Agencija objektivno oceniti vpliv naloženih obveznosti, oziroma vpliv tistih dejavnikov, ki so pripeljali do sprememb na trgu fiksnega dostopa. Objektivna ocena stanja in dinamike trga je ključnega pomena za naložitev ustreznih obveznosti, če trg ni dovolj konkurenčen. Agencija sicer v Analizi ugotavlja, da trg fiksnega dostopa postaja konkurenčnejši, saj se tržni delež Telekoma Slovenije glede števila priključkov nenehno zmanjšuje in je v prvi polovici leta 2012 že znašal 69,5%. Pri tem pa je potrebno poudariti, da je gibanje tržnih deležev prikazano na **celotnem trgu fiksnega dostopa**, ki poleg TDM tehnologije vključuje tudi širokopasovni dostop. Na trgu širokopasovnega dostopa, ki vključuje različne omrežne infrastrukture (bakreno, koaksialno, optično in fiksno brezžično omrežje), se IP telefonija ponuja izključno kot storitev vključena v **pakete storitev**, skupaj z internetom (dvojček) in IP televizijo (trojček). Rast tržnih deležev posameznih operaterjev na **širšem trgu** fiksnega dostopa je vezana izključno na rast vezanih (paketi) širokopasovnih storitev, ki vključujejo tudi IP telefonijo. Telekom Slovenije pri tem poudarja, da ne ponuja IP telefonije kot **samostojno storitev**, razen v primeru zagotavljanja univerzalne storitve, kar bo podrobneje obrazloženo v nadaljevanju.

Na pripombo glede objektivnosti ocene vpliva naloženih obveznosti, agencija odgovarja, da je upošteveni trg dostopa do javnega telefonskega omrežja na fiksni lokaciji edini maloprodajni trg, ki je kot tak predviden za predhodno (ex ante) regulacijo predvsem zaradi neposredne zaščite končnih uporabnikov. Agencija je v analizi ugotovila, da kljub naloženim obveznostim glede zagotavljanja izbire in predizbire operaterja (CS/CPS) ter medoperaterskega zakupa naročniških priključkov (WLR) predmetni trg še vedno ni dovolj konkurenčen, zaradi česar je potrebna nadaljnja regulacija tega maloprodajnega trga. Delež družbe Telekom Slovenije d.d. je sicer na celotnem trgu pod 70 %, kar pa gre predvsem na račun IP telefonije preko širokopasovnega dostopa, kot to navaja tudi družba sama. Glede pripombe, da družba Telekom Slovenije d.d. ne ponuja IP telefonije kot samostojno storitev, razen za zagotavljanje univerzalne storitve, agencija odgovarja, da je ta podatek pridobila iz cenika na spletni strani družbe³, kar je podrobneje navedeno v nadaljevanju. V primeru izključitve IP in ostalih možnih tehničnih rešitev izvedbe fiksne telefonije iz upoštevnega trga bi lahko družba Telekom Slovenije d.d. preselila uporabnike na drugače tehnično izvedene fiksne telefonske priključke in jim tako zaračunala višjo naročnino, ki v tem primeru ne bi bila regulirana.

Analiza stanja na trgu fiksnega dostopa, ki vključuje paketne širokopasovne storitve, nikakor ni pokazatelj izboljšanja konkurenčnosti na maloprodajnem trgu fiksnega dostopa, ki vključuje dostop na osnovi TDM tehnologije. Indikator izboljšanja konkurenčnosti je lahko **delež WLR priključkov**, ki pa je v opazovanem obdobju, po naložitvi obveznosti v drugem krogu analize praktično zanemarljiv (0,1 % delež vseh naročniških priključkov). Trg fiksnega dostopa je dejansko omejen na klasične PSTN/ISDN priključke, katerih število se je v opazovanem obdobju izredno hitro zniževalo.

Agencija v zvezi s pripombo družbe Telekom Slovenije d.d. odgovarja, da je bilo v analizi upoštevnega trga 1 ugotovljeno, da je IP telefonija preko širokopasovnega dostopa tako funkcionalno kakor tudi cenovno povsem zamenljiva s klasično telefonijo preko ozkopasovnega dostopa, zaradi česar se z navedbami družbe ne more strinjati. Istočasno pa agencija ponovno poudarja, da je regulacija WLR priključkov, kljub majhnemu številu, še naprej potrebna, da je končnim uporabnikom tudi naprej omogočena izbira med ponudniki storitev fiksne telefonije.

³ http://www.siol.net/pomoc_in_podpora/ceniki/siol_telefonija.aspx, dostop na dan 9.1.2013

Razvoj konkurenčnosti na **širšem trgu** fiksnega dostopa je vezan na razvoj širokopasovnih storitev, ki jih operaterji ponujajo na reguliranih xDSL trgih in na lastnih širokopasovnih infrastrukturah (posodobljena koaksialna in novozgrajena optična omrežja). IP telefonija se pri tem ponuja izključno v okviru paketa **in ne kot samostojna storitev**.

Dinamika razvoja širokopasovnih storitev, ki je ključno vplivala na razvoj **širšega trga** fiksnega dostopa, je razvidna iz spodnje slike, na kateri je prikazana prirast širokopasovnih priključkov po posameznih tehnologijah od konca leta 2008 do sredine 2012. Iz slike je razvidno, da imajo kabelski operaterji največji prirast širokopasovnih priključkov in s tem tudi velik vpliv na rast IP telefonije (prav tako razvidno tudi iz Analize, slike 5 »tržni deleži operaterjev, ki ponujajo IP telefonijo po številu priključkov«). Na dinamiko rasti VoIP telefonije imajo nedvomno velik vpliv tudi optična omrežja, kar je tudi razvidno iz grafa na spodnji sliki.

Agencija se strinja z navedbami družbe Telekom Slovenije d.d., da je razvoj konkurenčnosti pogojen z razpoložljivostjo alternativnih omrežnih infrastruktur, kakor tudi z regulacijo dostopa do omrežne infrastrukture operaterja s prevladujočo tržno močjo, ob tem pa poudarja, da sam širokopasovni dostop IP telefonije kot samostojne storitve ne izključuje. Poleg tega je iz podatkov, ki jih je agencija pridobila na podlagi poročanja operaterjev razvidno, da se na trgu ponuja IP telefonija tudi kot samostojna storitev, tako za poslovne kot tudi za rezidenčne uporabnike. Istočasno agencija ugotavlja, da je iz cenika družbe Telekom Slovenije d.d.⁴ razvidno, da tudi sama zagotavlja samostojno storitev IP telefonije. Razvoj konkurenčnosti potrjujejo tudi podatki, ki jih navaja družba Telekom Slovenije d.d., iz katerih izhaja, da je število širokopasovnih priključkov preko alternativnih omrežnih infrastruktur v obdobju zadnjih 4 let beležilo konstantno povečanje, medtem ko je število priključkov preko bakrenega omrežja praktično stagniralo.

Trg dostopa do javnega telefonskega omrežja na fiksni lokaciji vključuje izključno **telefonske ISDN/PSTN priključke**, ki pa se ponujajo na bakreni parici kot samostojna ozkopasovna storitev. Tudi v primeru, ko končni uporabnik poleg PSTN/ISDN telefonskega priključka uporablja širokopasovno storitev za dostop do interneta in/ali IP televizije, je cena PSTN/ISDN storitve enaka. V zadnjih letih beleži Telekom Slovenije zelo hitro migracijo svojih uporabnikov iz TDM na IP telefonijo. Pri tem procesu gre izključno za uporabnike širokopasovnega dostopa na bakreni parici, ki želijo klasični telefonski priključek nadomestiti s paketno IP telefonijo. Dinamika migracije je razvidna iz spodnje slike 2, iz katere je lepo razvidno, da se število xDSL priključkov brez TDM telefonije (goli DSL) povečuje izredno hitro. V obdobju 4Q/2007 – 2Q/2012 se je delež xDSL priključkov brez TDM telefonije povečal za faktor 3. Podoben proces poteka tudi na veleprodajnem trgu dostopa do xDSL storitev. Naupoštevem trgu »širokopasovni dostop« (trg 5) se delež »goli DSL« nenehno povečuje (ob koncu tretjega kvartala 2012 je od skupaj 25.232 priključkov že 16.592 brez TDM telefonije). Naupoštevem trgu »dostop do omrežne infrastrukture« trg 4 se nenehno znižuje delež SRD (skupni razvezani dostop oz. sodostop do krajevne zanke). Od skupaj 76.040 razvezanih bakrenih zank, ima TDM priključek samo 12.100 uporabnikov.

Navedeni podatki kažejo na izredno hitro zniževanje ozkopasovnega TDM dostopa, oziroma zamenjavo le tega z VoIP telefonijo. Pri tem je potrebno poudariti, da migracija klasičnih PSTN/ISDN storitev poteka v okviru razširitve obstoječih širokopasovnih xDSL storitev (internet, IP televizija) s storitvijo IP telefonije (paketna storitev).

Agencija upošteva princip tehnološke nevtralnosti regulacije v smislu obravnavanja različnih tehničnih izvedb storitve fiksne telefonije pri čemer bo družba dolžna za vse tehnične izvedbe fiksne telefonskega priključka upoštevati predlagane regulatorne obveznosti. Tako agencija ne deli mnenja družbe Telekom Slovenije d.d., da trg dostopa do javnega telefonskega omrežja na fiksni lokaciji vključuje izključno PSTN/ISDN priključke. Kot je bilo že predhodno navedeno, je agencija v analizi predmetnega upoštevne trga ugotovila, da je IP telefonija preko širokopasovnega dostopa tako funkcionalno kakor tudi cenovno povsem zamenljiva s klasično telefonijo preko ozkopasovnega dostopa. Hiter prehod uporabnikov iz klasične na IP telefonijo, ki ga opaža družba Telekom Slovenije d.d., je pokazatelj ustreznosti

⁴ http://www.siol.net/pomoc_in_podpora/ceniki/siol_telefonija.aspx, dostop na dan 9.1.2013

in zamenljivosti IP telefonije za širše množice uporabnikov, ki so sprejele novo tehnologijo, in še nadaljnje potrjuje upravičenost njegove vključitve v predmetni upoštevni trg.

Število klasičnih telefonskih PSTN/ISDN priključkov na analiziranem trgu dostopa do javnega telefonskega omrežja se zaradi migracije na širokopolasovni trg nenehno znižuje. Dinamika je izredno hitra, zato morajo regulatorne obveznosti na trgu 1 v največji možni meri upoštevati bodoče trende, ki se kažejo predvsem kot zamenjava klasične TDM tehnologije z omrežjem naslednje generacije (NGN). Očitno je, da bodo PSTN/ISDN priključki v bodoče zanimivi predvsem za tiste uporabnike, ki niso zainteresirane za uporabo storitev širokopolasovnega dostopa do interneta. Uporabniki, ki širokopolasovne storitve uporabljajo, bodo v okviru paketne ponudbe dostopali do VoIP storitev. **Prehod iz PSTN/ISDN na VoIP bo zato vezan predvsem na dostop do širokopolasovnih storitev.**

Agencija v zvezi s pripombo družbe Telekom Slovenije d.d. poudarja, da je eden glavnih namenov regulacije upoštevne trga 1 zaščita končnih uporabnikov pred nesorazmernimi in neupravičeno visokimi cenami naročnine za priključke javnega telefonskega omrežja na fiksni lokaciji. Trendi na trgu kažejo razvoj omrežij naslednje generacije in nadgrajevanje obstoječega TDM omrežja z omrežjem naslednje generacije (»all IP« omrežje), kar bo posledično posredno privedlo do postopne ukinitve klasične telefonije. Kot ugotavljata tako agencija kot tudi sama družba Telekom Slovenije d.d., vedno več končnih uporabnikov prehaja iz klasične (PSTN/ISDN) na IP telefonijo. Pri tem pa se je potrebno zavedati, da bo na trgu še vedno obstajal del končnih uporabnikov, ki se za ta prehod ne bodo odločili, ampak bo k prehodu na IP telefonijo prisiljeni z ukinitvijo TDM omrežja in posledično klasične telefonije. Družba Telekom Slovenije d.d. bo tako morala ob prehodu na omrežje naslednje generacije vsem uporabnikom, ki ne želijo preiti na paket storitev, omogočiti priključek za samostojno telefonijo, saj bi bili v nasprotnem primeru primorani k plačevanju storitev, ki jih ne potrebujejo in s tem k nesorazmernim in neupravičeno višjim stroškom.

V zvezi z opredelitvijo trga 1 želi Telekom Slovenije poudariti naslednja dejstva.

PSTN/ISDN priključki **niso zamenljivi z VoIP priključki oz. storitvami**, saj se slednje vedno ponujajo kot paketne storitve skupaj s širokopolasovnim internetom in/ali IP televizijo. Uporabnik se bo za prehod na VoIP odločal samo v primeru, ko poleg govorne telefonije želi priključitev na širokopolasovni dostop do interneta ali pa s tem priključkom že razpolaga in bi si s prehodom na VoIP zagotovil cenejšo govorno storitev.

Glede na dejstvo, da se VoIP ne ponuja kot samostojna storitev, ampak najmanj v paketu z internetom, bo PSTN/ISDN uporabnik **migriral na VoIP izključno zaradi storitev širokopolasovnega dostopa**, predvsem dostopa do interneta.

Telekom Slovenije ugotavlja, da je opravljena analiza zamenljivosti med različnimi oblikami dostopa do javnega telefonskega omrežja na fiksni lokaciji prek PSTN, ISDN in IP telefonskih priključkov v okviru Analize precej poenostavljena. Telekom Slovenije poudarja, da je zamenljivost storitev nesprejemljiva že zgolj s stališča cen storitev, ki je le eden izmed kriterijev za ugotavljanje zamenljivosti storitev. Cena PSTN dostopa znaša 8,95 € (brez DDV), najnižja cena paketa »dvojček«, ki vključuje Siol internet in osnovno Siol telefonijo pa znaša 24,17€ (brez DDV). Iz velike razlike cen je povsem razumljivo, da se uporabnik klasične telefonije ne bo odločal za prehod na VoIP, saj bi to pomenilo **trikratno podražitev te storitve**. Prehod na VoIP bo vezan izključno na dostop do širokopolasovnih storitev.

Agencija ponovno navaja, da se z navedbo družbe Telekom Slovenije d.d., da PSTN/ISDN priključki niso zamenljivi s priključki IP telefonije ne strinja, saj je v analizi predmetnega upoštevne trga ugotovila njuno funkcionalno in cenovno zamenljivost. Navedba družbe Telekom Slovenije d.d., da lahko uporabniki preidejo na IP telefonijo samo ob prehodu na paket storitev, ne zmanjšuje pomena predstavljenih dejstev glede zamenljivosti. Kot je agencija pojasnila že v predhodnem odgovoru, bi v primeru, da IP in ostale možne tehnične rešitve izvedbe fiksne telefonije ne bi bile vključene v predmetni upoštevni trg, obstajala nevarnost, da bi družba Telekom Slovenije d.d. zaradi prepuščene svobode pri odločanju

glede tehničnih rešitev pri izvedbi posameznega fiksnega telefonskega priključka in ob prehodu na omrežje naslednje generacije (»all IP« omrežje), in s tem posledične ukinitve klasične (PSTN/ISDN) telefonije, obstoječim uporabnikom klasičnih (PSTN/ISDN) telefonskih priključkov, telefonske storitve pričela zagotavljati preko IP oziroma drugače tehnično izvedenih fiksnih telefonskih priključkov in pri tem občutno povišala naročnino, ki v tem primeru ne bi bila regulirana. Agencija dodatno pojasnjuje, da uporabniki, ki samovoljno migrirajo na IP telefonski priključek to trenutno počnejo v okviru naročanja paketov storitev. Medtem ko bo drugi del končnih uporabnikov, ki bodo k prehodu prisiljeni zaradi ukinitve TDM omrežja, še vedno povpraševal le po samostojnem fiksnem (takrat IP) telefonskem priključku. Družba Telekom Slovenije d.d. bo dolžna takim uporabnikom kot izvajalec univerzalne storitve zagotoviti to storitev pod enakimi pogoji kot do tedaj obstoječ (PSTN/ISDN) fiksni telefonski priključek.

Agencija v Analizi primerja ceno dostopa do VoIP na FTTH omrežju, ki pa jo Telekom Slovenije ponuja v okviru obveznosti zagotavljanja USO storitev. Ponudba VoIP na FTTH, ki jo Agencija v Analizi omenja, je ena od možnosti, kako Telekom Slovenije uporabniku zagotavlja USO storitev. **Cena te storitve je izenačena s ceno PSTN dostopa in znaša 8,95 € (brez DDV).** Znesek v višini 12 € z DDV, ki ga Agencija v Analizi omenja ni pravi podatek in tako ne ustreza dejanskemu stanju. V Telekomovih »Posebnih pogojih za univerzalno storitev priključitve na javno telefonsko omrežje in dostop do javno dostopnih telefonskih storitev« je v točki 2.1 zapisano, da Telekom Slovenije dostop do javno dostopnih telefonskih storitev na fiksni lokaciji zagotavlja preko enega izmed naslednjih dostopov fiksno analognega, fiksno brezžičnega in fiksno širokopasovnega priključka. V skladu s točko 2.2. bo Telekom Slovenije na zahtevani fiksni lokaciji, na razumno zahtevo uporabnika, izbral dostop, ki je **tehnično optimalno izvedljiv**. V točki 3.1 je nato določeno, da je cena univerzalne storitve enaka na celotnem ozemlju RS, ne glede na vrsto izvedenega dostopa. Telekom Slovenije bo iz tega razloga samostojno VoIP storitev ponudil na FTTH samo v primeru, ko zaradi vzdrževanja ali rekonstrukcije bakrenega omrežja ponudba na bakru ni ekonomsko upravičena.

Agencija odgovarja, da je v analizi predmetnega upoštevnega trga primerjala cene mesečnih naročnin za samostojno IP telefonijo, naročnino za PSTN priključek ter mesečno naročnino za osnovni ISDN priključek. Primerjava cen naročnin PSTN, ISDN in IP priključkov je pokazala na zamenljivost ter s tem IP priključek kot substitut na istem upoštevnelem trgu. Družba Telekom Slovenije d.d. navaja, da je ponudba IP telefonije na optičnih povezavah ena od možnosti, kako družba Telekom Slovenije d.d. uporabniku zagotavlja univerzalno storitev in da je cena te storitve izenačena s ceno PSTN dostopa, ki znaša 8,95 € (brez DDV). Agencija je v analizi upoštevnega trga navedla znesek 12 € (z vključenim DDV), za katerega družba Telekom Slovenije d.d. pravi, da ni pravi podatek in tako ne ustreza dejanskemu stanju. Agencija je že v analizi upoštevnega trga navedla vir podatka 12 € (z vključenim DDV) z opombo pod številko 6. Družba Telekom Slovenije d.d. je očitno ta podatek spregledala, zato na tem mestu še enkrat navajamo vir podatka 12 € mesečne naročnine za samostojno IP telefonijo: http://www.siol.net/pomoc_in_podpora/ceniki/siol_telefonija.aspx. Iz cenika je razvidno, da družba Telekom Slovenije d.d. ponuja Siol telefonijo kot samostojno storitev, ki je mogoča le na optičnih povezavah (torej: IP telefonijo), na ostalih tehnologijah pa le v paketu s katerokoli drugo storitvijo. Iz omenjenega cenika ni razvidno, da navedeno velja le v primeru zagotavljanja univerzalne storitve.

Zaradi navedb družbe Telekom Slovenije d.d. je agencija ponovno preverila stanje in ugotovila, da ima družba Telekom Slovenije d.d. objavljen dodaten cenik za zagotavljanje IP fiksne telefonije ⁵ iz katerega je razvidno, da družba to storitev ponuja v primeru

5

<http://telekom.si/files/2733/Cenik-SiOL-01012013.pdf>, dostop na dan 21.1.2013

zagotavljanja univerzalne storitve po enaki ceni kot PSTN telefonijo in sicer 8,95 € (brez DDV). Kot že navedeno, je eden izmed ciljev regulacije predmetnega upoštevnega trga tudi zaščita končnih uporabnikov pri migraciji iz TDM na omrežjem naslednje generacije (»all IP« omrežje) v primerih, ko se slednji ne odločijo za prehod. V tem primeru agencija zavzema tehnološko nevtralnno stališče, v skladu s katerim pričakuje, da bo družba Telekom Slovenije d.d. poenotila svoje cenike za storitve ponujanja fiksne IP telefonije tako, da bo upoštevala tehnološko nevtralnno tudi pri migraciji končnih uporabnikov na omrežjem naslednje generacije (»all IP« omrežje). Skladno z navedenim se spreminja hipotetični izračun cen mesečnih naročnin priključkov za IP telefonijo, tako da je enak kot izračun za klasičen (PSTN) telefonski priključek.

Glede na dejstvo, da Telekom Slovenije samostojno VoIP storitev na FTTH, kot tudi fiksno mobilni priključek na trgu ponuja zgolj v obsegu zagotavljanja univerzalne storitve, pri čemer sta oba načina dostopa zgolj alternativa osnovnemu PSTN priključku, oba navedena načina ne predstavljata substituta za PSTN dostop. V primeru dviga cen PSTN dostopa (v skladu s teorijo o ugotavljanju zamenljivosti povpraševanja) za 5 do 10 % uporabniki prav tako ne morejo migrirati na VoIP storitev na FTTH ali fiksno mobilni priključek, ker se omenjena dva načina dostopa uporabniku ponudijo zgolj v primeru, če mu Telekom Slovenije ne more zagotoviti osnovnega PSTN priključek.

Kot že omenjeno, navedba družbe Telekom Slovenije d.d., da lahko uporabniki preidejo na IP telefonijo samo ob prehodu na paket storitev, ne zmanjšuje pomena predstavljenih dejstev glede zamenljivosti, poleg tega pa je ponudba samostojnih IP priključkov javno objavljena v že navedenem ceniku družbe, kjer ni navedeno, da naj bi to storitev ponujala le v okviru zagotavljanja univerzalne storitve. Kot je agencija navedla že v predhodnih odgovorih, bi izključitev IP telefonije iz predmetnega upoštevnega trga, imela negativne učinke za končne uporabnike, saj bi bilo družbi Telekom Slovenije d.d. na ta način omogočeno oblikovanje prekomernih cen, poleg tega pa je regulacija upoštevnega trga naravnana tehnološko nevtralnno ravno iz razloga zaščite končnih uporabnikov v primeru migracije le teh iz TDM na omrežjem naslednje generacije (»all IP« omrežje). Kot je agencija v tem dokumentu že večkrat navedla, želi z namenom zniževanja operativnih stroškov družbe Telekom Slovenije d.d. kot ključnega operaterja na tem segmentu trga s predlagano regulacijo družbi prepustiti svobodo pri odločanju glede tehničnih rešitev pri izvedbi posameznega fiksne telefonskega priključka, pri čemer pa bo družba dolžna za vse fiksne telefonske priključke upoštevati predlagane regulatorne obveznosti. Pri tem je družbi Telekom Slovenije d.d. dovoljena uporaba fiksno-mobilnih priključkov kot možna tehnološka rešitev za zagotovitev fiksne telefonskega priključka v primeru, ko je zahteva za tak priključek zaradi oddaljenosti in slabe gostote omrežja stroškovno neupravičena in s tem nerazumna. Takšna rešitev se skladno z navedenim smatra kot fiksni telefonski priključek in zanjo veljajo isti pogoji in obveznosti, ki so predlagane v okviru analize predmetnega upoštevnega trga. Pri tem pa uporaba fiksno-mobilne rešitve ni upravičena v primeru že obstoječih fiksni priključkov.

V zvezi s fiksno mobilnimi priključki Telekom Slovenije še ugotavlja, da Agencija v Analizi sploh ni ugotavljala zamenljivosti PSTN/ISDN priključkov s fiksno mobilnimi priključki, temveč je to zapisala kot dejstvo.

Agencija želi na tem mestu ponovno izpostaviti, da je pri oblikovanju obveznosti na predmetnem upoštevne trgu zasledovala načelo tehnološke nevtralnosti v smislu obravnavanja različnih tehničnih izvedb storitve fiksne telefonije. Z namenom zniževanja operativnih stroškov družbe Telekom Slovenije d.d. kot ključnega operaterja na tem segmentu trga, želi agencija s predlagano regulacijo družbi prepustiti svobodo pri odločanju glede tehničnih rešitev pri izvedbi posameznega fiksne telefonskega priključka, pri čemer

pa bo družba dolžna za vse fiksne telefonske priključke upoštevati predlagane regulatorne obveznosti. Družba Telekom Slovenije d.d. se tako lahko sama odloči katera izvedba posameznega fiksne telefonskega priključka je najustreznejša in najbolj optimalna, kar bo posledično imelo pozitiven vpliv v obliki zmanjšanja operativnih stroškov. V zvezi s fiksno mobilnimi priključki, ki jih družba Telekom Slovenije d.d. uporablja za namene izpolnjevanja obveznosti iz nabora univerzalne storitve, kjer postavitve fiksne telefonskega priključka ni stroškovno upravičena, odgovarja, da že sam namen uporabe določa njihovo zamenljivost. Ker služijo fiksno mobilni priključki kot možna rešitev v primerih za zagotavljanje univerzalne storitve, zaradi česar se posledično ti priključki smatrajo kot fiksni telefonski priključki, njihovo dodatno ločevanje zaradi drugačne tehnične rešitve s stališča regulacije ni relevantno.

Prav tako želi Telekom Slovenije poudariti, da se dejstva, v primerjavi z drugim krogom analize, ki vplivajo na opredelitev upoštevne trga, niso bistveno spremenila, saj so cene ozkopasovnih in širokopasovnih storitev ostale na enakem nivoju. Telekom Slovenije prav tako ne ponuja VoIP kot samostojno storitev, razen v primeru zagotavljanja univerzalnih storitev, kjer to storitev lahko izbere kot eno od sprejemljivih tehnoloških rešitev. V državah EU so storitve VoIP vključene na trg samo v primerih, ko OPTM operater ponuja to storitev kot samostojno na maloprodajnem trgu ali pa v primerih, ko je PSTN dejansko substitut za paket VoIP + internet, saj gre za cenovno povsem primerljive storitve (Francija).

Agencija odločno zavrača navedbe družbe Telekom Slovenije d.d., da se stanje na trgu v času od predhodne analize ni bistveno spremenilo, in odgovarja, da se je v tem času delež IP telefonskih priključkov povečal iz dobrih 5 % na približno 50 %, kar je ključni element pri ugotavljanju zamenljivosti storitev. Kot pa že navedeno, je agencija pri ponovni preveritvi ugotovila, da ima družba Telekom Slovenije d.d. za storitev IP telefonije na svojih spletnih straneh objavljena dva ločena in različna cenika. Pri tem je iz cenika družbe Telekom Slovenije d.d.⁶ razvidno, da tudi sama zagotavlja samostojno storitev IP telefonije, medtem ko je v drugem ceniku⁷ dejansko navedeno, da cena velja za zagotavljanje univerzalne storitve. Agencija pri tem ponovno poudarja koncept tehnološke nevtralnosti, pri katerem mora družba v primeru migracije iz TDM na omrežjem naslednje generacije («all-IP» omrežje), pri čemer mora zagotoviti storitev IP telefonije pod enakimi pogoji, kot veljajo za klasično (PSTN) telefonijo.

Predlagamo, da se iz definicije trga podane v Analizi, točka 4.3, črtajo tudi storitve izbire in predizbire ter veleprodajne storitve zakupa naročniških priključkov, saj navedene storitve predstavljajo zgolj možne obveznosti na predmetnem upoštevne trgu, ne pa zamenljivo storitev v smislu definicije trga in jih je Agencija verjetno pomotoma zapisala v okviru poglavja definicije trga.

Agencija odgovarja, da se pri definiciji predmetnega upoštevne trga navedeni alineji storitve izbire in predizbire operaterja (CS/CPS) ter veleprodajna storitev medoperaterskega zakupa naročniških priključkov (WLR) nanašata na tako izvedene maloprodajne priključke. Agencija bo skladno s tem popravila analizo, tako da se bo v poglavju 4.3, 6. alineja glasila kot sledi: »priključki preko storitve izbire in predizbire operaterja (CS/CPS)« ter 7. alineja, kot sledi: «priključki preko veleprodajne storitve medoperaterskega zakupa naročniških priključkov (WLR)«.

Telekom Slovenije prav tako meni, da bi Agencija morala storitve na rezidenčnem in poslovnem segmentu obravnavati na dveh ločenih podtrgih, saj so poslovne storitve Centreks-a in primarnega dostopa vezane izključno za poslovne uporabnike in ne morejo biti substituti storitvam za rezidenčne uporabnike. Podoben pristop imajo regulatorji v Avstriji, Belgiji, Franciji, Italiji in Veliki Britaniji.

⁶ http://www.siol.net/pomoc_in_podpora/ceniki/siol_telefonija.aspx, dostop na dan 9.1.2013

⁷ <http://telekom.si/files/2733/Cenik-SiOL-01012013.pdf>, dostop na dan 21.1.2013

Agencija na pripombo družbe Telekom Slovenije d.d. odgovarja, da je pri obravnavi rezidenčnega in poslovnega segmenta uporabnikov zavzela podobno stališče kot večina držav članic Evropske skupnosti, ki je skladno s Priporočilom o upoštevnih trgih. Rešitve, ki so na trgu predstavljajo zgolj virtualno združitev več PSTN, ISDN ali IP priključkov v enotno zasebno komunikacijsko omrežje, iz česar je agencija ugotovila, da so priključki v osnovi enaki za oba segmenta uporabnikov, se pa razlikujejo glede na obseg funkcionalnosti, ki ga omogočajo določene oblike dostopa za zahtevnejše uporabnike. Istočasno pa agencija tudi poudarja, da sta bila v okviru spremembe Priporočila o upoštevnih trgih leta 2007 upoštevana trga 1 »Dostop do javnega telefonskega omrežja na fiksni lokaciji za rezidenčne uporabnike (maloprodajni trg)« in 2 »Dostop do javnega telefonskega omrežja na fiksni lokaciji za poslovne uporabnike (maloprodajni trg)« združena v nov upošteveni trg 1 »Dostop do javnega telefonskega omrežja na fiksni lokaciji za rezidenčne in poslovne uporabnike (maloprodajni trg)«, kar že samo po sebi kaže na dejstvo in na stališče evropske komisije, da segmentacija trga na poslovne in rezidenčne uporabnike načeloma ni smiselna in potrebna.

Večino obveznosti predlaganih v Analizi je Agencija naložila Telekomu Slovenije že v drugem krogu analize trgov dostopa do javnega telefonskega omrežja. Obveznost medoperaterske ponudbe naročniških linij (WLR) v praksi ni zaživela, saj so operaterji zaradi zelo razvite infrastrukturne konkurence zelo napredovali na investicijski lestvi. Namesto uporabe storitev indirektnega dostopa do bakrenega omrežja, se operaterji odločajo za razvezavo bakrene ali optične zanke ali pa gradijo in posodablajo lastna širokopasovna omrežja. Na maloprodajnih trgih širokopasovnega dostopa se je delež Telekoma Slovenije že znižal na 41%, kar je nižje od povprečja v EU. Na trgih je prisotna močna infrastrukturna konkurenca še posebej v urbanem področju.

Agencija se strinja z družbo Telekom Slovenije d.d., da obveznosti glede zagotavljanja zbere in predizbire operaterja (CS/CPS) ter medoperaterskega zakupa naročniških priključkov (WLR) nista bistveno pripomogli k razvoju konkurenčnosti na trgu fiksne telefonije in da je to omogočil šele приход IP telefonije. Kljub temu pa sta obveznosti zagotavljanja izbire in predizbire operaterja (CS/CPS) ter medoperaterskega zakupa naročniških priključkov (WLR) še naprej potrebni na segmentu klasične (PSTN/ISDN) telefonije, da se lahko zagotovi možnost izbire tudi tistim uporabnikom, ki nimajo možnosti širokopasovnega dostopa ali pa tega ne želijo. Obe navedeni obveznosti sta namenjeni zaščiti končnih uporabnikov, da lahko izberejo storitev samostojne fiksne telefonije pri drugem operaterju v primeru ozkopasovnega dostopa (klasična (PSTN/ISDN) telefonija), medtem ko je z migracijo na širokopasovni dostop (IP telefonija) končnim uporabnikom omogočena izbira in dokaj enostavno prehajanje med ponudniki storitev fiksne telefonije. Tako bodo za IP telefonski priključek veljale vse obveznosti predmetnega upoštevnega trga, razen obveznosti glede zagotavljanja izbire in predizbire operaterja (CS/CPS) ter medoperaterskega zakupa naročniških priključkov (WLR), ki sta vezani izključno na ozkopasovni dostop in klasično (PSTN/ISDN) telefonijo. Agencija ob navedbi družbe Telekom Slovenije d.d. glede relativno nizkega tržnega deleža na maloprodajnih trgih širokopasovnega dostopa odgovarja, da družba Telekom Slovenije d.d. kljub temu še vedno obvladuje čez 60 % tržni delež na medoperaterskem trgu.

Telekom Slovenije se ne strinja z ugotovitvijo Agencije, »da je zaradi zrelosti trga glavni potencial za vstop novih operaterjev zagotavljanje priključkov preko drugih tehnologij«. **Novo tehnologije so namenjene ponudbi širokopasovnih storitev** in se regulirajo na medoperaterskih trgih dostopa do omrežne infrastrukture (trg 4) ali medoperaterskem trgu širokopasovnega dostopa (trg 5). Storitve se praviloma ponujajo v paketih, ki vključujejo internet, VoIP in IP televizijo. Telefonske VoIP storitve se **ne ponujajo kot samostojne**, temveč vedno v paketu z drugimi širokopasovnimi storitvami. Samo v primeru, ko je PSTN storitev cenovno povsem primerljiva s paketom VoIP + internet, je možna vključitev te storitve na trg dostopa do javnega telefonskega omrežja (trg 1). Kakor je obrazloženo zgoraj, so cenovne razlike v ponudbi Telekoma Slovenije tako velike, da paketno storitev VoIP in internet ni mogoče obravnavati kot substitut PSTN priključku. Iz pravkar povedanega tako izhaja, da druge tehnologije omogočajo dostop do fiksne omrežja, paketne ponudbe širokopasovnih storitev pa ne spadajo na obravnavani trg 1.

Agencija na pripombo družbe Telekom Slovenije d.d., da se nove tehnologije oziroma širokopasovne storitve regulirajo zgolj na medoperaterskih trgih 4 »Dostop do (fizične) omrežne infrastrukture (vključno s sodostopom ali razvezanim dostopom) na fiksni lokaciji (medoperaterski trg)« in 5 »Širokopasovni dostop (medoperaterski trg)«, odgovarja, da že sam koncept regulacije upoštevni trgov vpeljuje tehnološko nevtralen pristop, kar pomeni, da so v posamezne upoštevne trge lahko vključene vse zamenljive storitve neodvisno od uporabljene tehnologije. Glede paketne ponudbe storitev agencija ponovno odgovarja, da je podatek glede ponudbe samostojne IP telefonije pridobila iz cenika na spletni strani družbe⁸. Kot je agencija navedla že v predhodnih odgovorih, bi izključitev IP telefonije in ostalih možnih tehničnih rešitev izvedbe fiksne telefonije iz predmetnega upoštevne trga, imela negativne učinke za končne uporabnike, saj bi lahko družba Telekom Slovenije d.d. preselila uporabnike na drugače tehnično izvedene fiksne telefonske priključke in jim tako zaračunala višjo naročnino, ki v tem primeru ne bi bila regulirana.

Glede cenovne regulacije Agencija nadaljuje kontrolo cen po modelu cenovne kapice s prepovedjo zaračunavanja prekomernih cen. Telekom Slovenije pri tem opozarja, da nizke vrednosti naloženih cen mesečnih naročnin na bakrenem omrežju lahko upočasnijo migracijo iz tradicionalnih na omrežja nove generacije, saj uporabniki ne bodo zainteresirani za prehod na dražje širokopasovne infrastrukture.

Agencija na pripombo, da uporabniki zaradi nizkih cen mesečnih naročnin telefonskih storitev ne bodo zainteresirani za prehod oziroma uporabo širokopasovnega dostopa, odgovarja, da to ne more in ne sme biti edini dejavnik, ki bi uporabnike spodbujal za prehod na širokopasovne storitve. Ob tem agencija navaja, da je družbi Telekom Slovenije d.d. naložila obveznost prepovedi zaračunavanja prekomernih cen za storitve, ki jih ponuja na predmetnem upoštevne trgu, z metodo cenovne kapice na maloprodajnih cenah, saj bi lahko družba v primeru odsotnosti ustrezne cenovne regulacije kot operater s pomembno tržno močjo zaračunavala cene, ki bi vključevale visoke dobičke na škodo končnih uporabnikov. Istočasno želi agencija na tem mestu ponovno izpostaviti, da je pri oblikovanju obveznosti na predmetnem upoštevne trgu zasledovala načelo tehnološke nevtralnosti v smislu obravnavanja različnih tehničnih izvedb storitve fiksne telefonije. Z namenom zniževanja operativnih stroškov družbe Telekom Slovenije d.d. kot ključnega operaterja na tem segmentu trga, želi agencija s predlagano regulacijo družbi prepustiti svobodo pri odločanju glede tehničnih rešitev pri izvedbi posameznega fiksne telefonskega priključka, pri čemer pa bo družba dolžna za vse fiksne telefonske priključke upoštevati predlagane regulatorne obveznosti.

Telekom Slovenije odločno zavrača cenovno kapico VoIP storitve na FTTH iz razlogov, ki so bili izčrpno navedeni zgoraj. Telekom Slovenije ponovno poudarja, da se ta na način dostop zagotavlja zgolj v okviru obveznosti zagotavljanja univerzalne storitve in je le ena od možnosti za zagotavljanja univerzalne storitve. Naložitev cenovne kapice za storitev, ki jo Telekom Slovenije na maloprodajnem trgu ne ponuja kot samostojno telefonsko storitev, temveč zgolj v obsegu zagotavljanje univerzalne storitev, je nesorazmeren in povsem nesprejemljiv ukrep.

Agencija na argumente družbe Telekom Slovenije d.d. glede vključitve IP telefonije v predmetni upoštevni trg odgovarja, da je v analizi ustrezno dokazala njeno zamenljivost s klasično telefonijo ter da bi lahko družba v primeru odsotnosti regulacije na segmentu IP telefonije, kot je agencija navedla že v predhodnih odgovorih, zlorabila svoj prevladujoči položaj na trgu s tem, da bi oblikovala prekomerne cene na škodo končnih uporabnikov. Agencija dodatno pojasnjuje, da uporabniki, ki samovoljno migrirajo na IP telefonski priključek to trenutno počnejo v okviru naročanja paketov storitev. Medtem ko bo drugi del

⁸ http://www.siol.net/pomoc_in_podpora/ceniki/siol_telefonija.aspx, dostop na dan 9.1.2013

končnih uporabnikov, ki bodo k prehodu prisiljeni zaradi prehoda na omrežjem naslednje generacije (»all IP« omrežje) in posledično ukinitve TDM omrežja, še vedno povpraševal le po samostojnem fiksnem (takrat IP) telefonskem priključku. Družba Telekom Slovenije d.d. bo dolžna takim uporabnikom kot izvajalec univerzalne storitve zagotoviti to storitev pod enakimi pogoji kot do tedaj obstoječ (PSTN/ISDN) fikсни telefonski priključek. Istočasno želi agencija ponovno izpostaviti, da je pri oblikovanju obveznosti na predmetnem upoštevem trgu zasledovala načelo tehnološke nevtralnosti v smislu obravnavanja različnih tehničnih izvedb storitve fiksne telefonije. Z namenom zniževanja operativnih stroškov družbe Telekom Slovenije d.d. kot ključnega operaterja na tem segmentu trga, želi agencija s predlagano regulacijo družbi prepustiti svobodo pri odločanju glede tehničnih rešitev pri izvedbi posameznega fiksnega telefonskega priključka, pri čemer pa bo družba dolžna za vse fiksne telefonske priključke upoštevati predlagane regulatorne obveznosti. Družba Telekom Slovenije d.d. se tako lahko sama odloči katera izvedba posameznega fiksnega telefonskega priključka je najustreznejša in najbolj optimalna, kar bo posledično imelo pozitiven vpliv v obliki zmanjšanja operativnih stroškov.

V okviru obveznosti prepovedi zaračunavanja prekomernih cen, kjer Agencija ponovno predlaga cenovno kapico, Agencija pojasnjuje, da je izbrala metodo RoCE, ker ta metoda temelji na stroških in prihodkih preučevanega obdobja cenovne kapice, po drugi strani pa izključuje riziko napovedovanja izven obdobja petih let, za kolikor se izračuna vrednost cenovne kapice. V samem izračunu pa Telekom Slovenije ugotavlja, da na izračun ne vplivajo prihodki in stroški celotnega preučevanega obdobja, ampak le zadnje leto planskega obdobja (leto 2016), ki je vključeno v analizo. Iz tega razloga Agencijo pozivamo, da podrobneje pojasni, zakaj je za metodo izračuna izbrala metodo RoCE in ne NPV.

Družba Telekom Slovenije d.d. ugotavlja, da na izračun ne vplivajo prihodki in stroški celotnega preučevanega obdobja, ampak le zadnje leto planskega obdobja (leto 2016), ki je vključeno v analizo. Agencija je izbrala metodo RoCE za izračun cenovne kapice. Metoda RoCE temelji na stroških in prihodkih preučevanega obdobja cenovne kapice in izključuje riziko napovedi izven obdobja petih let. Zadnje leto (leto 2016) izračunane cenovne kapice je enako enačbi $EBIT/CE=WACC$, kar pomeni razmerje med dobičkom operaterja pred obrestmi in davki (EBIT) in angažiranim kapitalom (CE), kar je enako tehtanemu povprečju stroškov kapitala (WACC). WACC je bil izračunan s strani agencije in uporabljen v izračunu. Da pa lahko pridemo do končnega izračuna je potrebno upoštevati vse vhodne podatke za obdobje 2012-2015. Rešitev enačbe je vedno zadnje leto, do katerega pa pridemo postopno s simulacijo postopnega prehoda (metoda glide path), z upoštevanjem vhodnih podatkov za celotno preučevano obdobje. Poleg rizika napovedi za krajše časovno obdobje, metoda RoCE upošteva v izračunu cenovne kapice amortizacijo, metoda NPV pa je ne upošteva. Metoda NPV je poleg tveganja napovedi za daljše časovno obdobje nezanesljiva glede dolžine življenjske dobe sredstev (predvsem omrežja) in glede prihodnjih nadgradenj osnovnih sredstev. Poleg tega pa je življenjska doba sredstev daljša od računovodske dobe ter obdobja cenovne kapice. Napovedovanje inflacije za tako dolgo obdobje bi ravno tako predstavljalo veliko tveganje. Zaradi vseh naštetih dejavnikov, ki vplivajo na metodo NPV za izračun cenovne kapice, se je agencija odločila za metodo RoCE.

V zvezi z modelom izračuna Telekom Slovenije meni, da ta ne temelji na pravih predpostavkah, saj Telekom Slovenije dvomi v realnost predpostavke glede zniževanja operativnih stroškov sorazmerno s padanjem števila aktivnih linij, saj vemo, da je večji del stroškov proučevanih storitev fiksnih in ne variabilnih. Kljub pojasnilu glede višine izračunane amortizacije v letih 2014 in 2015, ki izhaja iz postavke Access Copper Cable, pa ni jasen vpliv posredovanih podatkov na končno vrednost amortizacije. Vemo pa, da na izračun vplivajo postavke nabavna vrednost (GBV), preostanek vrednosti (NBV), življenjska doba in nove investicije. Iz pravkar navedenih razlogov Agencijo pozivamo, da naj vpliv natančneje pojasni.

Kot smo že v prejšnjem odstavku pojasnili izračun cenovne kapice z metodo RoCE, je končni izračun možen samo na podlagi vhodnih podatkov za leto od 2012 do 2015 v katerih pa je zajet tudi strošek amortizacije. Občutni padec stroška amortizacije v letih 2014 in 2015 lahko pripišemo dejstvu, da se vrednost večjih sredstev po podatkih družbe Telekom Slovenije d.d. v celoti odpiše ravno v letu 2014. Tako v letih 2015 in 2016 strošek amortizacije ustreza novim investicijam (2011-2016), ki so bile posredovane agenciji s strani družbe Telekom Slovenije d.d. Agencija glede zniževanja operativnih stroškov odgovarja, da je iz posredovanih podatkov razvidno povišanje nekaterih izmed njih. Glede na to, da je število samostojnih priključkov v upadanju, je višanje tovrstnih stroškov nerazumno. Istočasno želi agencija izpostaviti, da je poleg podatkov, ki jih je predložila družba Telekom Slovenije d.d. za izračun cenovne kapice, te preverila z metodo »benchmark«, ki pa ni podprla navedb družbe. Na podlagi navedenega se je agencija zaradi nezadostno podprte argumentacije s strani družbe Telekom Slovenije d.d. odločila, da sledi trendom v državah EU in prilagodi operativni strošek glede na število aktivnih linij.

po pooblastilu št. 0202-1/2013/2-
z dne 11.1.2013

Sonja Mis

Vodja OE Finance in računovodstvo